

CASLIN 2024: DIALÓG V LABYRINTE NÁZOROV

PhDr. Jakub Fázik, PhD.; jakub.fazik@cvtisr.sk; (Centrum vedecko-technických informácií SR)
Mgr. Františka Nováková, PhD.; frantiska.novakova@savba.sk; (Ústredná knižnica SAV, v. v. i.)

V dňoch 4. – 8. 11. 2024 sa v priestoroch kongresového centra SAV na Smolenickom zámku konal 28. ročník medzinárodného seminára CASLIN organizovaný Ústrednou knižnicou SAV, v. v. i. Jeho témou bolo hľadanie úlohy a potenciálu knižníc v prekonávaní názorových rozdielov a budovaní vzájomného porozumenia v spoločnosti.

<http://doi.org/10.52036/1335793X.2024.2.83>

V úvode štyrom desiatkam účastníkov predostrel RNDr. Tomáš Řehák, Ph.D., riaditeľ Mestskej knižnice v Prahe, tri úrovne konfliktov: každodenné (mnohokrát žartovné), akademické a reálne (napr. vojnové konflikty). Existencia názorových extrémov – protipólov – na rôzne témy je v spoločnosti prirodzená. Prirodzeným (a potrebným) je však aj vyplnenie celého názorového spektra na určitú tému či problém – teda k pokojnému fungovaniu spoločnosti sú potrebné aj umiernené názory reprezentované „stredom“ názorového kontinua. K fenoménu polarizácie spoločnosti ako vyostrovaniu konfliktov dochádza podľa psychológa a zakladateľa o. z. PDCS (Partners for Democratic Change Slovakia) PhDr. Dušana Ondruška, CSc. vyprázdňovaním ľudí zo stredy názorového spektra a jeho premiestňovaním do názorových extrémov – protipólov, čím vznikajú „hluché miesta“. V odbornej prednáške „Polarizácia a premostovanie komunit“ poukázal na potrebu kaskádovania, teda komunikácie o téme s druhými ľuďmi (susedmi) s podobným názorom na názorovom kontinuu, vďaka čomu dochádza k premostovaniu protipólov a tým aj ku komunikácii extrémov názorového spektra. Ondrušek tiež predstavil dva mechanizmy kolektívnych riešení problémov – „odvážne riešenia“ (tzv. risky shift) a „opatrné riešenia“ (tzv. cautious shift), ktoré síce sú v protiklade, no obe dynamiky môžu polarizáciu v spoločnosti podnecovať a posilňovať, ak skupiny zostanú uzavreté vo svojich názoroch a nepodporujú otvorený dialóg s inými. *Risky shift* vedie k extrémnym pozíciám, *cautious shift* môže spôsobiť nerozhodnosť a stagnáciu, čo vyvoláva nespokojnosť. Mediátori a facilitátori konfliktov by mal byť schopní pochopením oboch mechanizmov pomôcť vytvárať prostredie s vyváženým rizikom a diskusiu viesť k zmysluplným kompromisom. Napokon, ako uviedol, konflikty nastávajú aj nepresne formulovanými otázkami do spoločenských diskusií alebo prieskumov.

Prvý pracovný deň seminára sa okrem úvodnej prednášky realizoval aj praktický workshop, na ktorom lektori – facilitátori z organizácie PDCS – opätovne zdôraznili potrebu (a umenie) správne formulovať otázky do diskusie tak, aby neboli formulované útočne a polarizujúco. Pri plánovaní verejných diskusií je potrebné dôsledne zvažovať obsadenie publika, zistiť si o ňom čo najviac podrobností a prispôsobiť mu výber témy. Diskutujúcimi by nemali byť reprezentanti krajných (extrémnych) pozícií, lepšie je uprednostniť umiernených zástancov jednotlivých názorov. Účastníci seminára si vyskúšali niekoľko praktických skupinových cvičení na vedenie dialógu a dozvedeli sa viac o metódach vedenia skupinových diskusií *akvárium* a *world café*. Rozdelení do štyroch skupín pracovali v nasledujúcich dňoch v spolupráci s prof. Ing. Luciou Spálovou, PhD. z Fakulty masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, doktorandmi a ďalšími pedagógmi danej fakulty na príprave verejných diskusií na témy polarizujúce (nielen) slovenskú spoločnosť, ktoré aj napokon prakticky realizovali so študentmi FMK UCM v Trnave. Jednotlivé skupiny riešili problémy premoženia a regulácie medveďov, spoplatnenia štúdia lekárstva pre medikov, ktorí odídu pracovať po jeho skončení do zahraničia, ale aj celosvetové témy zverejňovania a monetizácie digitálnych obsahov detí svojimi rodičmi na internete a vrátenia muzeálnych artefaktov do pôvodných krajín (obvykle kolónií) ich nálezu. Skupiny pri práci aktívne využívali metódu Šiestich klobúkov autora Edwarda de Bono.

Účastníci mali možnosť absolvovať v rámci seminára turistický výstup na hradisko Molpír alebo degustáciu včeloviny v neďalekých Smoleniciach a komentovanú prehliadku Smolenického zámku. Už tradične ich pozdravil na diaľku z Ameriky aj otec myšlienky CASLIN-u profesor Andrew Lass a nechýbali ani dva spoločenské večery – rauty. Informácie o podujatí sú na webe <https://caslin.net>. Organizácia najbližšieho ročníka je plánovaná Mestskou knižnicou v Prahe.